

Lathund - olika typer av texter

- Repetition inför Nationella Proven i svenska -

Brev

Alla brev innehåller vissa formella detaljer. Datum och ort är en sådan detalj, i handskrivna brev brukar datum och ort anges överst i högra hörnet. En trevlig hälsningsfras och avslutningsfras ska också finnas med. Exakt vad för hälsningsfras och avslutningsfras du skriver beror på vem du skriver till. Du måste anpassa ditt språk till mottagaren. Det är skillnad på att skriva ett brev till en kompis och till t.ex. skolministern. Innehållet i brev brukar följa vissa mönster. Om du svarar på ett brev är det bra att återknyta till förra brevet för att visa att du läst det. Huvudämnet för brevet brukar vara nyheter eller andra intressanta saker som hänt på sistone. Om du samtidigt berättar vad du känner eller tänker, blir brevet mer personligt. Ställ gärna frågor till den du skriver till. På så sätt ger du den du skriver till en anledning att skriva tillbaka. Avsluta brevet med att skriva under med ditt namn.

Insändare

I en insändare uttrycker man sina åsikter i ett visst ämne. Man brukar börja att skriva vad man reagerat på, och sedan uttrycker man sina åsikter om saken. Det gäller att övertyga läsaren att man har rätt. Därför motiverar man varför man tycker på ett visst sätt, man ger argument för åsikterna. Det är effektivt att vädja till känslor i insändaren, då känslor påverkar våra beslut. Gör dig inte lustig över andras åsikter. Den som förlöjligar andras åsikter ger bara intryck av att inte ha något att komma med. Ge konstruktiva förslag på hur det som är fel ska lösas istället. Ofta avslutar man insändaren med att uppmana till någonting. Det brukar vara en slags sammanfattning av vad insändaren handlar om. Glöm inte att skriva under din insändare med en signatur. Skriv alltid en rubrik till din insändare. Rubriken ska tala om vad insändaren handlar om.

Debattartikel

Debattartiklar handlar precis som insändare också om att skriva egna åsikter samt att motivera åsikterna med argument. En debattartikel är betydligt längre än en insändare och oftast skrivs debattartikeln av en författare, politiker eller en expert inom något område. Att skriva en debattartikel kallas också för att man skriver en **argumenterande text**.

Novell

En novell är en slags berättelse som ska inledas tvärt, mitt i handlingen ofta med tillbakablickar på vad som hänt tidigare. Texten är kort. Den är koncentrerad till en händelse som utspelas under kort tid. Antalet personer är litet. Miljön och personers yttre egenskaper beskrivs kortfattat. Läsaren får följa en persons tankar, hur den känner sig och betar sig. Novellen skrivs i tredje person (han, hon). Slutet innehåller oftast en poäng och knyter an till novellens början.

Exempel på en novell: I *Nya Mål 3*

- "Kyssten" av Hjalmar Söderberg (s.164-166)

- "Den första kärleken" av Tage Danielsson (s.167-168)

Krönika

I en krönika skriver krönikören sina personliga tankar kring en aktuell händelse. Den aktuella händelsen kan vara krönikörens privata eller något som tagits upp i massmedia. Ofta vill krönikören få läsaren att börja tänka efter själv. Genom att formulera sina egna tankar och funderingar vill han eller hon väcka läsarens engagemang. Krönikor finns i de flesta dags- och veckotidningar. De är utformade som spalter och ofta är det en återkommande krönikör som har egen spalt och skriver i varje nummer av tidningen. Krönikörerna är inte alltid journalister. De kan vara författare, politiker eller kändisar. De senaste åren har det dykt upp en ny sorts krönika. Skribenterna är unga och vänder sig också till andra unga. Texterna handlar om dem själva och kan ibland likna dagboksanteckningar.

Exempel på en krönika:

- Se "Kolumnen" i tidningen Metro.

Artikel

Artiklar återfinns i tidningar. En artikel inleds nästan alltid med en **ingress**. Ingressen är kort men sammanfattar det viktigaste som artikeln handlar om. Ingressen ska göra läsaren nyfiken på att läsa resten av artikeln. Efter ingressen kommer **brödtexten**. Brödtext kallas hela den löpande texten som kommer efter ingressen. Här presenteras olika fakta, slutsatser och konsekvenser. Artikeln avslutas med att författaren skriver under med sitt namn.

Exempel på artikel:

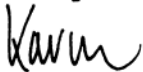
- Finns i alla tidningar som t.ex. (Sydsvenskan, Svenska Dagbladet...)

Malmö den 3 augusti 2002

Hej farmor!

Nu har jag arbetat i en månad på mitt nya arbete. Du minns ju att jag var orolig innan jag reste. Det kändes nervöst att både flytta till en ny stad och börja på ett nytt jobb. Men det har gått fint. Jag trivs jättebra med både arbetet och min nya lägenhet. Arbetskamraterna är snälla och hjälpsamma och jag har fått många vänner. Det största problemet är att det är rätt så bullrigt i lokalen så jag måste ha hörselskydd hela dagarna. Det kändes konstigt i början, men man vänjer sig.

Kram

PS Jag kommer till Örebro första helgen i september. Då kommer jag och hälsar på. DS

Exempel på brev

Per Svensson
Riksbyvägen 83
417 89 SÖDERBY

2002-07-09

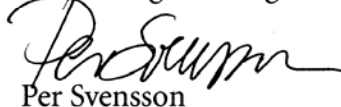
Per Molin
Skattemyndigheten i Söderby
Box 2324
418 88 SÖDERBY

Ändring i deklARATIONEN

Ni har meddelat att ni tänker ändra i min deklARATION.

Ni godkänner inte mitt avdrag för bilresor mellan hemmet och arbetsplatsen i Norrby. Jag anser att jag har rätt till detta avdrag, eftersom det inte finns några allmänna kommunikationer som passar mina arbetstider. Jag har skiftarbete och jag skickar med schema över mina arbetstider och tidtabell för bussen mellan Söderby och Norrby.

Med vänlig hälsning

Per Svensson

Exempel på insändare

DEBATT. LUND

Lundaredaktionen, Box 1215, 221 05 Lund

Föräldrar tar inte sitt ansvar

■ När vi var ute på kulturnatten slogs vi av samma tanke. Varför driver det omkring en massa barn i elva- tolvårsålder

Barnen

ute på stan när klockan är över tolv? Vi tycker att föräldrarna ska ta sitt ansvar och inte låta sina barn springa ute hela nätterna. Det är inte konstigt att de kommer i dåligt sällskap när de är ute så sent.

Att ungdomsbrottsligheten ökar och går ner i åldrarna är ju ett känt faktum. Men det de flesta inte verkar tänka på är

att orsaken till det kan bero på att föräldrarna låter sina barn vara ute till tolv på nätterna redan vid elva års ålder. Det är ju så att ju längre tid de är ute ju större är chansen eller kanske snarare risken att de träffar på äldre ungdomar som snattar och dylikt. De yngre barnen ser ju upp till de äldre och börjar snart snatta för de vill ju inte vara sämre.

En annan punkt som de flesta verkar glömma är att skolarbetet blir lidande när barnen är ute och driver på stan i stället för att läsa läxor

eller sova vilket i sin tur leder till dåliga betyg arbetslöshet och fortsatt kriminalitet. Det är ju ett välkänt faktum att arbetslösheten och brottsligheten är högre bland lågutbildade än bland högutbildade. Det hela är en ond cirkel där de lite äldre lär de yngre att begå brott. Föräldrarna måste ta sitt ansvar och inte låta sina barn vara ute för länge för då är det lätt hänt att de hamnar i fel sällskap och då kanske hela deras liv blir förstört.

Ola och Jesper

Exempel på debattartikel

Uppgift: ”Alla har en sorts gåva i sig”

Rubrikens citat är hämtat ur ett reportage om ungdomars syn på livet. En ungdomstidning inbjuder sina läsare att skriva på temat om människors möjligheter: om att våga pröva, gå sin egen väg och att ta vara på dagen.

Skriv till tidningen! Du kan utforma ditt bidrag som en diskuterande text (kanske i form av debattinlägg).

Eleve exempel 5

”Alla har en sorts gåva i sig.”

När jag hör orden alla har en sorts gåva i sig så tänker jag på Personers förmåga och deras självförtroende. Alla människor är olika inuti och utanpå. Självt tycker jag att det är viktigt att tycka om sig själv och ha ett bra självförtroende men det finns 1000-tals personer i världen som hatar sig själv och har ett jätte dåligt självförtroende som man helst inte ska ha. Jag tycker att man ska hjälpa och stötta dem som har en dåligt självförtroende och absolut inte mobba den personen. Jag har själv erfarenhet av personer som har stammat eller stamma och är blyga. Så om man vill räcka upp handen och vill svara på en fråga på en lektion i skolan så våga man inte därför att man har talningsproblem som stamning eller är blyga och tror att dem andra skrattar när man stammar. Det är fel att det är så tycker jag. För dom som har det så har rätt till att vissa sina begåvningar på annat sätt än att få dåliga betyg på grund att man stammar eller är blyg. Lika som dom som har Dycklici ska också få möjligheter att få visa sina förmågor på andra sätt än att skriva och läsa som Dycklekter har problem med. Det är ju lättare för dom som inte ha Dyckelci eller stammar att få mycket bättre betyg än dom som är Dycsklitesker och stammar. En del får jobba hårdare att få bättre betyg än andra och jag tycker det är orättvis fast ingen kan hjälpa att man har olika inlärningsförmåga. Dom som kan lära sig snabbt och bra är det en av deras gåva som dom har fått och dom andra som ha svårt att lära sig saker ha massa andra saker som dom är duktiga på som är deras gåvor.

Eleve exempel 6

Alla har en sorts gåva i sig!

Hej alla läsare!

Alla dagens ungdomar tänker mer eller mindre ofta att de är värdelösa. De känner att de är otillräckliga och att de inte är bra på någonting. Varför känner de så då? Det är en fråga man kan ställa sig. Vilka är det som påverkar detta? Är det TV, tidningar, föräldrar, kompisar, eller något annat? För att slippa känna detta tror jag att det är viktigt att våga gå sin egen väg. Om man gör något man är bra på tycker man också att det är roligt och man känner sig inte otillräcklig på det ämnet.

Det är viktigt att veta att alla inte kan vara bra på allt, men det är också viktigt att veta att alla är bra på någonting. Om man inte är bra på matte så kanske man är bra på tillexempel engelska.

Vad gör man då om man själv vill gå en väg, men föräldrarna tycker att man ska gå en annan? Ska man gå den vägen som föräldrarna tycker även om man vet att man kommer att vantrivas och känna sig oduglig? Eller ska man gå den väg man själv vill även om man kanske inte kommer att känna så mycket pengar? Men å andra sidan kommer att trivas och må bra?

Jag tycker i alla fall att man ska göra det man tycker är roligt och är bra på. Då kommer man också bli en gladare och roligare människa.

Det jag vill säga med denna insändaren är att: Tro aldrig att du är dålig på allt, försök att inte känna dig otillräcklig, gör det du tycker är roligt och tro på dig själv! Det är det, det hela handlar om, att ha självförtroende!

Om det nu trots allt skulle vara så att du tvingas gå en annan väg än den du vill, kan du väl ängna dig åt det du vill på fritiden. Om du känner att du är duktig på att teckna, gör då en egen atelje.

Brinn för det du tycker är roligt! Men känn aldrig att du inte kommer klara det, att du inte är tillräckligt duktig. För om du verkligen tycker att någonting är jätteroligt, då är jag säker på att du är duktig på det!